

Årsplan

Ulveseth barnehage

2023 - 2024

*Ein god barndom er eit mål i seg sjølv
For ei berekraftig utvikling*

Ulveseth barnehage

Innhold

Om barnehagen	4
Barnehagen sitt verdigrunnlag	5
Rammer	5-6
Kontaktinformasjon til barnehagen	7
Planleggingsdagar barnehageåret 2023 - 2024	7
Dagsrytme	8
Årshjul / kalender	9-10
Småbarnsavdeling	10-11
Prosjektarbeid	12
Dinogruppa / skulestararane	Feil! Bokmerke er ikkje definert. 12
Sosial kompetanse	13
Språkarbeid i barnehagen	15
Tilvenning – Den første tida i barnehagen	16-17
Bursdagsfeiring	17
Barn og barndom	18
Demokrati	18
Mangfald og gjensidig respekt	19
Likestilling og likeverd	20
Berekraftig utvikling	20
Livsmeistring og helse	21
Danning	23
Trygg i fellesskap	24
Omsorg, leik og læring	25
Barn si rett til medverknad	28
Digital praksis	30
De Utrolige Årene	31
Den vaksne si rolle	33
Dei sju fagområda	33
Språk, tekst og kommunikasjon	33
Kropp, rørsle, mat og helse	34
Kunst, kultur og kreativitet	35
Natur, miljø og teknologi	35
Nærmiljø og samfunn	36

Etikk, religion og filosofi	37
Tal, rom og form	38
Overgang barnehage – skule	39
Samarbeid	40
Foreldresamarbeid	40
Vurderingsarbeid og brukarmedverknad	42
Fleirkulturelt arbeid	42
Planlegging og dokumentasjon	43
Kosthald	43
HMS	45

Om barnehagen

Ulveseth barnehage er ein kommunal heildagsbarnehage på vestsida av Øygarden kommune. Barnehagen ligg i lunt skogkledd terreng som vert mykje brukt til turar og ulike aktivitetar. Her får vi kalv og sau på nært hald, finn blomar og naturmateriale. Turområdet blir brukt til både div prosjektarbeid, rein naturoppleving og oppdagerferd

Næraste nabo er Ulveset skule, som vi og har eit godt samarbeid med i høve til overgangen barnehage – skule. Vi har gode rutiner (både formelle og uformelle) i samband med å lette overgangen, då dei fleste skulestartarane hos oss blir rekrutert til Ulveset skule; Vi har ein fast overføringssamtale før skulestart som har som mål å tilrettelegge for ein best mogleg skulestart. Vidare har vi etablert nokre praktiske rutiner som de kan lese meir om lenger bak i årsplanen

Barnehagen legg vekt på å skape dei gode opplevingane og dei gode minna saman med barna. Vi jobbar for ei forskande tilnærming på ulike spørsmål og erfaringar barna har; På den måten ser vi at barna utviklar evne til refleksjon og evne til sjølvstende kring det å finne svar på ulike promblemstillingar. Inneverande år vil også valet om å arbeide med prosessorientert læring bygge opp under dette

I Ulveseth barnehage skal barna vere trygge, med m.a. gode overgangar – heim – barnehage – skifte av avdeling – skulestart.

Velkommen til oss!

Kvar vår får vi glede av småfuglar som etablerer seg nær barnehagen

Barnehagen sitt verdigrunnlag

Barnehageloven p 1: «Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og tradisjon. Verdier som kommer til uttrykk i ulike tradisjoner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene».

Vi har eit stort ansvar i å legge til rette for at barn skal bli godt mottatt, oppleve seg verdifulle og kvar dag kjenne på positiv sosialt samspel med barn og vaksne. Dei skal få gode erfaringar i «evnen til å vere saman med andre». Barnehagen sin visjon:

I Ulveseth barnehage har vi ein visjon om å skape positive vi-opplevingar gjennom leik, utforskning og undring. Der meistring står i sentrum og barna skal utvikle ei god sjølvkjensle

Liten gut fortel

Eg fekk det ordet at eg var tverr og lei og vrang og sky og skjerr
Eg ikkje anna høyre fekk, og sturen var eg kvar eg gjekk
Visst er eg vrang og vond og sur og må vera slik dei trur
Så hende det ein vakker dag at all ting fikk eit anna lag
I gjennom veggen høyrde eg at nokon tala godt om meg
Eg ville ikkje lyde på, men stilde meg så lett på tå.

Og høyrde eg før eg smeit meg ut: «han er så grei og gild den gut»
Eg kvakk litt til, men var så glad då eg fekk høyra kva dei sa.
Eg gøymde meg og sto og gret, men alt ikring vart so ljost og let.
Og midt i gråten tenkte eg, at når dei trur så godt om meg
Då skal eg jaman syna dei at eg kan vara god og grei.
Dei godord gjorde dagen bjart. Å du, kor hjertevarm eg vart

Jan Magnus Bruheim fra boka «Doggmorgen og andre barnerim»

Rammer

Barnehagen vert dreven etter følgjande rammer fastsett i lov om forskrift

- Lov om barnehagar; Kva lovverk vi er regulert under

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som er kommet til uttrykk i ulike religioner og livssyn som er forankret i menneskerettighetene.

- Rammeplan for barnehagar; Kva barnehagen skal innehalde. Gjeldande frå 1 august 2017 var det ein del endringar i rammeplanen. Under kjem nokre punkt / stikkord som skildrar dei største endringane;
  - Foreldra sine rettigheter blir klarere; kva dei kan forvente av barnehagen
  - Arbeidet med dei yngste barna blir styrka.
  - Barnehagen skal vere tydelegare på korleis ein jobber med overgangar; I barnehagen handlar det om overgangen det er for eit barn å begynne i barnehagen, ein evt overgang frå liten til stor avdeling og overgangen frå barnehage til skule
  - Det blir tydeleggjort at personalet skal forebygge og stoppe utestenging og mobbing.
  - Den bygg vidare på den norske barnehagetradisjonen der leiken har ein sentral plass.
  - Framtida sin barnehage skal vere inkluderande arenaer med meir systematisk arbeid med mangfold, språk og venskap som skal hjelpe alle barn til å delta i leiken og få gode opplevingar.
  - To endringar i fagområda; 1. Kropp, bevegelse, mat og helse. Større fokus på kvar maten kjem i frå, produksjon av matvarer og vegen frå mat til måltid. 2. Natur, miljø og teknologi. Legge større vekt på å utforske og eksperimentere med teknologi og naturfenomen saman med barna.

***«Barnehagen skal fremme
demokrati, mangfald og gjensidig
respekt, likestilling,
bærekraftig utvikling»***

Kontaktinformasjon til barnehagen

Telefonnummer til barnehagen:

Hovudnummer: 55 09 68 76

Her vil de få 4 val:

1. styrar
2. avd Sørstova
3. avd Solstova
4. Øygarden rådhus

Avdeling Sørstova mobil: 908 94 538

Avddeling Solstova mobil: 908 90 843

Styrar, mobil: 988 80 522

Transponder er i tillegg der vi ønsker at de kommuniserer «barn sjuk» eller «annet». I tillegg til enkle beskjeder. Meir sensitiv info, eller saker de ønsker å drøfte, så kan de be om foreldresamtale, eller ta det pr telefon. Div informasjon frå barnehagen blir sendt via transponder. Epost *kan* og bli brukt.

Planleggingsdagar barnehageåret 2023 - 2024

- Måndag 15. august 2023
- Måndag 11 september 2023
- Fredag 3 november
- Fredag 9 februar
- Fredag 10 mai

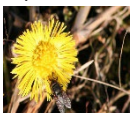

Planleggingsdagane blir i hovudsak nytta til planlegging, kompetanseheving, eksterne og interne kurs. Vi rår dykk til å merke av desse dagane. De vil i tillegg bli minna om dei ulike planleggingsdagane.

Dagsrytme

Klokkeslett	Aktivitet
07.00	Barnehagen opnar. Vi vektlegg ein roleg start.
8.15 og 8.30	Frukost. Storbarnsavd kl 8.30. Småbarnsavd starter 15 min før. Då erfarer vi at barna får felles matglede og ro rundt frukosten ; « <i>Kva har vi gjort på sidan i går og kva skal denne dagen innehalde?</i> »
09.00 - 11.00	Leik, aktivitet. I løpet av denne tida vil det foregå ulike ting i barnehagen; Leik, prosjektarbeid (ulike tema), turar, dinogruppe for skulestartarane, og samlingar med ulikt innhald, både i stor og lita gruppe. <i>Vi ønsker beskjed dersom barnet ditt kjem seinare enn kl. 9.30 til barnehagen. Dette med omsyn til avtalte turar og aktivitetar.</i>
11.00	Dei minste på småbarnsavdeling et lunsj kl. 11.00.
11.15	Avdeling Sør gjer seg klar til å ete lunsj; Toalettbesøk og handvask. På småbarnsavdelinga vil dei starte førebuing til måltid litt tidlegare, med omsyn til dei som skal sove.
11.00/11.30	Smørelunsj fire dagar i veka og varm lunsj ein dag i veka, det kan veriere, men målet er ein dag i veka. Er det fint ver et vi gjerne lunsj ved borda på uteplassen, i hytta, eller i skogen bak barnehagen. Nokre gongar et turgruppene maten sin ute og kjem ikkje heim før lunsj.
12.30 - 14.30	Uteleik. Vi nyttar både leikeplassen og områda rundt barnehagen i utetida. Barna skal oppleve glede av å vere ute i all slags ver og vi er avhengig av at dei har høvelege klede tilpassa det veret og den årstida vi er i.
14.30 - 16.30	Barna får servert frukt. Medbrakt matpakke. Frileik / aktivitet ute eller inne til dei vert henta.
Vert barna henta etter 16.30, vil de få ei påminning første gongen om at de blir ekstra fakturert med kr 250,- om det skjer fleire gongar. Er det t.d. større ulykker i trafikken, gjeld ikkje dette. Skulle det skje at barn ikkje blir henta, og vi ikkje oppnår kontakt med foreldre eller andre kontaktpersonar, så vert barnet tatt med til barnevernsvakta etter ein time. Vi sjekkar trafikkmld og anna før evt det skjer	

Årshjul / årskalender

Månad	Tema	Tradisjon
Januar	Prosjekt Kardemommeby 	Naturen om vinteren
Februar	Prosjekt Kardemommeby 	Markere samane sin dag, 6 februar Temafest 23 februar
Mars	Prosjekt Kardemommeby 	Barnehagedagen 12 mars (<i>tema enno ikkje klart</i>) Påskeførebuing veke 11 og 12
April	<ul style="list-style-type: none"> Naturen om våren Markere Id al fitr 9 april Våren i naturen 	<ul style="list-style-type: none"> Avtale fadderordning med 4 klasse. 4 klasse (3-4 barn) på besøk ca 1,5 timar pr veke frå april til juni (skuleslutt)
Mai	Prosjekt Kardemommeby Førebuing til 17 mai 	<ul style="list-style-type: none"> 16 mai leikar og øve-tog med Ulveset skule Koste, rydde, plante og så frø
Juni	<ul style="list-style-type: none"> Tilvenning til ny avdeling Besøk til klasserom og SFO 	<ul style="list-style-type: none"> Sommarfest med konsert / show
Juli	<ul style="list-style-type: none"> Sommarbarnehage (barnehagen stengt dei to siste vekene i juli) 	<ul style="list-style-type: none"> Avdelingane er meir eller mindre felles dei to første vekene; Sommaraktivitetar, knyte nye venskapsband
August	<ul style="list-style-type: none"> Nytt barnehageår 	<ul style="list-style-type: none"> Tilvenning

September	<ul style="list-style-type: none"> • Oppstart av prosjekt Kardemommeby 	<ul style="list-style-type: none"> • Brannvernveke i veke 38 (18-22 sept)
Oktober	<ul style="list-style-type: none"> • Prosjekt kardemommeby 	<ul style="list-style-type: none"> • Markere FN-dagen • Halloween
November	<ul style="list-style-type: none"> • Prosjekt Kardemommeby • Diwali 12 november 	<ul style="list-style-type: none"> • Førebuing til desember
Desember	<ul style="list-style-type: none"> • Advent 	<ul style="list-style-type: none"> • Lucia • Nissefest • Barnehagegudsteneste

Småbarnsavdeling

I år er det første året med rein småbarnsavdeling (ingen 3 åringer). Vi får jobbe meir alderstilpassa, og ser fram til ei meir aldershomogen gruppe. Vi har likevel eit dagleg samarbeid med avd Sør morgon og ettermiddag.

I år er det 9 nye barn på avdelinga, der dei to siste startar 1 november. Aldersfordelinga mellom barn født i 2022 og 2021 er ganske jamnt fordelt. Vi vil bruke god tid ut over hausten til å bygge relasjonar, og gjere dagen oversiktleg og forutsigbar for kvar og ein av barna. Ingenting hastar, og vi har fokus på å trygge rammer og aktivitet i barna sitt tempo. Å begynne i barnehage som liten er den første store overgangen i livet, og vi har som mål å gjere den best mogleg.

Små barn er toddlere (oversett fra engelsk: «dei som stabber og går»). I Noreg er omgrepet tatt i bruk av Gunvor Løkken som skildrer småbarnspedagogikk slik: «Dei yngste barna er sosiale aktører i sine møter med mennesker, og saman skape dei ein leikekultur som er spesifikk for denne aldersgruppa i barnehagen». 1-3 åringen leikar også ved sidan av kvarandre og har stor glede av det. Vi tilrettelegg for begge deler – og vi ser allereie no at dei små begynner å danne vennskap på sitt vis; Er opptatt av kvarandre og finn tryggleik i det å vere saman

I tillegg skal barna oppleve å ha trygge og tilstadeverande vaksne rundt seg, i leik og aktivitet både ute og inne. Vi skal ha rutiner og aktiviteter som som blir gjentatt og skaper tryggleik og forutsigbarhet i kvardagen. Sang, musikk, rim og reglar (språkutvikling og meistring) skal også vere ein viktig del av dagen. Vi gjer små endringar i starten og jobber proaktivt for at barna skal ha gode rammer og gode opplevingar saman.

Når barnegruppa har etablert ein trygg relasjon til dei vaksne og kvarandre, så vil vi utvide dagsorden og presentere dei for ulike tema, meir turar utanfor barnehagen og aktivitetar tilpassa ulik alder. Når vi kjenner at barnegruppa er etablert og trygg så startar vi opp med prosjekt «Kardemommeby», som vi har felles med avd Sør. Det blir eit allsidig prosjektarbeid der fagområda i rammeplanen får sin plass på ulikt vis

Med bakgrunn i ulik alder vil vi dei fleste dagane dele barnegruppa i to for å ivareta ulike behov. Barnegruppa vil og bli delt naturleg delar av dagen. No på hausten søv dei fleste i barnehagen, men det endrar seg naturleg etter som året går.

Det er særleg viktig for oss å jobbe for å:

- Ta godt imot kvart barn
- Barnet skal kjenne seg ivaretatt, sett og høyrte. Men det skal og få erfare å ta omsyn til andre, å sjølv bli tatt omsyn til og kjenne på fellesskap, glede og humor.
- Alle skal oppleve meistring kvar dag
- Erfare glede i fellesskap og tryggleik med det som er rundt dei

Vi skal vere var for, og ta omsyn til den historia kvart barn ber med seg.

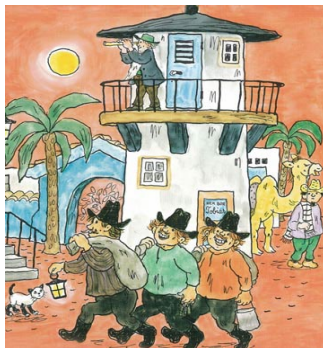
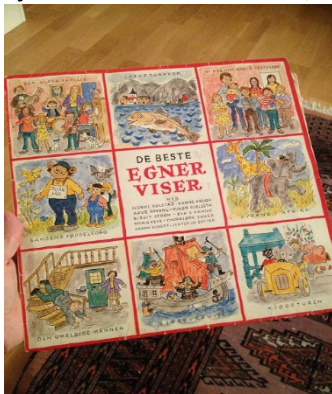
Prosjektarbeid – Kardemommeby

I år har vi valgt oss eit felles prosjektarbeid som begge avdelingane jobber med, både felles aktivitetar, og på kvar si avdeling tilpassa barna sin alder. Kardemommeby er ei kjent historie for dei fleste, og vi ser at vi lett kan flette inn dei ulike fagområda i denne historia.

Med ulike innfallsvinklar vil vi vere innom tema som vennskap, rettferdig / urettferdig, humor, meisting, song, musikk, rim og regler. I tillegg til empati, konflikthandtering, natur, brannvern, ulike yrker, meistring (trua på å få til) m.m. Koreis avdelingane arbeidar med temaet vil de få ut til informasjon etterkvart

Vi vil ha fokus på prosessorientert læring, der prosessen skal ha større fokus enn resultatet; Barna sine initiativ skal ha stor plass, og alle vil få brukt sine sterke sider, samtidig med at barna får utfordra seg på nye områder

I juni blir det sommarfest, og mykje av det vi har jobba med blir visualisert på ulikt vis denne dagen

Skulestartarane

I år vel vi vekk dinoskule som system; Men vi tar med oss dei områda vi synes å er viktig å vidareføre, som t.d. dei 5 reglane; Stille hand, lytteøre, hender og føtter for seg sjølv, følgje med og innestemme. Kvifor vi har desse reglane, og forstå hensikten med dei

Barna vil også innimellom treffe på handdukka Willy, som er ein gutt som har begynt i 1 klasse. Han opplever innimellom at ting er vanskeleg på skulen, og våre kjekke skulestartarar blir då med på å hjelpe Willy med å finne gode metodar for å løyse dei konfliktane han har kome i, eller om han kjenner seg misforstått eller at noko er urettferdig. Å snakke om egne og andre sine kjensler vil vere sentralt; Forstå samanhengar og klare å sette seg sjølv i ein større samanheng

Vi vil også ha ein del «klassiske» førskuleaktivitetar

Willy 7 år

Sosial kompetanse

«Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra med trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering».

Barnehageloven §1 Formål, 3. ledd

Sosial kompetanse er grunnmuren i den pedagogiske plattformen i barnehagen. I målet med å vere gode vaksne i denne prosessen nyttar vi mykje av metodane frå barnehageprogrammet «dei utrulege åra» (duå).

Den vaksne som førebilete er særst sentral i dette arbeidet; Barnet speglar i seg i den vaksne sine auge. Vi har eit særleg ansvar for at barna får eit positivt inntrykk av seg sjølv i denne «spegelen». Vi er og merksam på at barna dannar seg eit bilete av andre barn ut i frå korleis dei ser at vaksne reagerer på andre barn sin adferd. Derfor gir både Cos (circle of security) og duå (dei utrulege åra) oss eit godt kompetanseløft i å reagere / agere på ulike typar adferd på ein konstruktiv måte.

Det var ikke særlig klokt sagt, Brum, sa Nasse Nøff.
"Det var klokt når det var inni hodet mitt, men så skjedde det noe på veien ut"...sa Ole Brumm.

Sosialt kompetente barn:

- Får lett vener fordi dei tek omsyn til og tek kontakt med andre på ein grei måte.
- Kan sjå og forstå andre sine perspektiv, tankar og kjensle.
- Deltek i lek og finn si rolle
- Finn glede i å glede andre
- Ventar på tur og lyttar til andre
- Inngår kompromiss i konfliktsituasjonar og lek.
- Humor har og ei sentral rolle og ikkje minst i arbeidet med å fremje sosial kompetanse; Å gripe her og no situasjonar, leikande vaksne, sjå barna sin humor og setje pris på at den er sentral.

Tvert imot det er hundre som finns! (Loris Malaguzzi)

*Et barn er laget hundre
Barnet har hundre språk
Hundre hender
Hundre tanker
Hundre måter å tenke på
Å leke og snakke på*

*Hundre alltid hundre
Måter å lytte på
Å undres på og like på
Hundre lyster til å forundre seg og like
Hundre lyster til å synge og forstå
Hundre verdener til å oppdage
Hundre verdener å finne opp
Hundre verdener å drømme fram*

[Dette bildet](#) av Ukjent forfatter er lisensiert under [CC BY-SA-NC](#)

Språkarbeid i barnehagen

Det ligg ei forventning om godt og systematisk språkarbeid i alle barnehagane. Gamle Fjell kommune fekk status som «språkkommune» og vi ber med oss ein del av dei metodane vi opparbeida oss der. Øygardene kommune har også no status som språkkommune

Godt språkarbeid har stått sentralt i Ulveseth barnehage i veldig mange år. Barn i barnehagealder har i periodar ei enorm språkutvikling. Og er dei i tillegg i eit godt språkmiljø, så vil ordforråd og forståing for ord og omgrep ofte ha ei nesten uforståeleg utvikling. Vi jobber systematisk med rim og regler, sang og musikk, som er gode metoder for å fremje språket. I tillegg blir barna kjent med ulike litteratur; Både i samtaler rundt bildebøker, høgtlesing og temaarbeid. Personalet bruker kunnskap frå tidlegare sol-prosjekt (systematisk oppleving av lesing) og språkløyper for å gjere arbeidet best mogleg. Metodane i språksprell er også ein god referanse i språkarbeidet. Å dra med seg tema frå litteratur til konkrete handlingar der barna får t.d; Les vi om vatn og is om vintaren, så testar vi ut i praksis; Barna får eksperimentere og nytte sansane. Les vi t.d. historie om å bake boller, så kan vi la barna erfare; Realfag, ved å snakke om kva vi treng og måle opp riktig mengde av kvart element. Dei får nytte sansane til å bake (kjenne), lukt av deig og lukt av nysteikt bakverk. Og til slutt; Ikkje minst å smake. Alle sansar blir tatt i bruk, og språklæring og ulike omgrep + ordforråd får gode kår for utvikling.

Pedagogisk leiar og styrar i barnehagane har faste møter med kontaktlærer / leselærer og rektor på skulane; Det er leia av repr frå PPT. Her utvekslar vi erfaringar i språkarbeidet i dei ulike einingane, og for vår del får vi ein del input / kunnskap om gode rutinar vi har og som fortsatt må prioriterast for at t.d. leselæringa skal bli best mogleg for elevane på småtrinnet.

Bruk litteratur, sang og dans og utnytt rytme i instrument og språk. Diskuter og filosofer saman med barna, finn deira interessefelt og presenter barnebøker og faktabøker innanfor temaet. La barna «bade» i ord. Språket er grunnleggande i barnet si evne til å meistre leik og læring. I samarbeid med foreldra ønsker vi å gi barna det aller beste grunnlaget.

Tilvenning – Den første tida i barnehagen

Når barnet begynner i barnehagen har de allereie vore ein dag på besøk, og de har fått ein del informasjon om barnehagen og korleis det er her hos oss. Første dagen blir barnet tatt i mot av sin primærvaksen som vil følge barnet tett dei første vekene.

Målet er at barnet skal bli trygg, og der ser vi at den beste metoden er å bli kjent med, og trygg på ein av personale den første tida. På denne måten erfarer vi at tilvenningstida blir lettare, og med omsorg, interesse og tett dialog med foreldra ser vi at vi får bedre kvalitet på tilvenningstida. Barnet blir fortare trygg i barnehagen. Vi er og bevisst metodane frå programmet cos (circle of security); Her følger vi barnet «ut i verda» i barnehagen, lar det prøve seg på eigen hand og er til stade som den trygge basen når barnet ønsker «å komme tilbake».

Å få ein god relasjon til barnet er viktig for at barnet kjenne tryggleik til å komme tilbake til sin primærvaksen. Tida det tar kan variere frå barn til barn, avhengig av alder, personlegdom og den erfaringa det har med seg når det startar i barnehagen.

I løpet av tilvenningstida har vi ein startsamtale, der barnehage og heim utvekslar meir informasjon med mål om å gjere barnet sitt opphald i barnehagen best mogleg; Historia til barnet så langt, gjensidige forventningar og diverse informasjon. Start samtalen får de informasjon om før barnehagestart. *Dialog* mellom barnehage og heim er særleg viktig for eit godt samarbeid og best mogleg tryggleik for barnet.

Barn har eit ulikt utgangspunkt og ulike behov. Likevel ser vi at tilvenningstida må som eit minimum strekke seg over tre dagar:

- Den første dagen er den foresatte til stade og tida ikkje strekker seg meir enn eit par timar.
- Dag to kjem de i barnehagen etter avtale med barnet sin primærvaksen, gjerne ta del i eit måltid + leik / aktivitet, evt prøve å sove viss det er eit lite barn. Den foresatte kan og forlate barnet, men vere tilgjengeleg og komme tilbake etter avtale, der barnet gjerne berre har hatt ei positiv leiketid og går heim med positive opplevingar om det å vere i barnehagen.
- Dag tre ser vi det er fornuftig at barnet har ein kort dag og foreldre tar seg god tid og er ein del til stade både ved levering og henting. Vi må og følge barna sine ulike behov og ha god dialog i tilvenningstida. Barn som evt er overflytta frå andre barnehagar har erfaring med å forlate mamma og pappa, men må bruke energi på å bli kjent med nye vaksne og barn.

Barn som kjem rett frå permisjonstid med mor / far har veldig mykje nytt å ta inn og kanskje er den som treng mest tid, og at det nokre gongar strekk seg over meir enn tre dagar. God dialog er nøkkelen for å få best mogleg start på ei fin barnehagetid.

I tilvenningstida skal vi og vere ekstra merksam på dei andre små i barnehagen, som kanskje ikkje har vore her meir enn 6-7 månadar. For dei kan det nokre gonger vere ein ny overgang å ikkje vere minst i barnehagen lenger. V ser og gevinsten i å involvere dei eldste barna i det å ta i mot nye barn i barnehagen; Vi opplever dei ofte som ein ressurs i relasjonsbygging med dei små; Dei klarer fint å mentalisere korleis det nye barnet har det og veks på å få litt oppgaver i høve til medansvar for at dei nye barna skal ha det best mogleg. Vi er også merksam på kvar tilvenning kan «leve sitt eige liv» med tanke på individuelle behov, og kva type barnegruppe barnet skal bli ein del av.

Bursdagsfeiring

For barna er det å bli eitt år eldre stor stas. Kor gamle kvar og ein er og blir, er godt synleggjort med tekst og bilete på kvar avdeling. Denne dagen skal ikkje foreldra kjenne på forventning om at dei skal bake og tilrettelegge for feiring i barnehagen. Barnehagen ønsker å ha ansvar for dette og sørge for at alle barna får ei fin bursdagsmarkering i barnehagen som er forutsigbar (lik for alle), og der barnet sjølv står i sentrum.

For å ivareta dette markerer vi bursdagen på denne måten:

- Bursdagsbarnet får sete i bursdagsstolen
- Vi lager bursdagskrone
- Barna blir servert smootie eller fruktfat.
- På stor avd får dei også snurre lykkehjul, som indikerer ein enkel men populær aktivitet. Som såpebobler eller liknande.
- Vi syng bursdagssang og sender opp «rakter» alt etter kor mange år barnet blir.
- Dei andre barna fortel etter tur positive ting / opplevingar om bursdagsbarnet.

I den grad de foreldre vel å invitere barnehagebarn i bursdagsbesøk, så oppfordrar vi til ikkje å plukke ut enkeltbarn frå årskulla, men tenke heile årskull, evt alle jentene eller alle gutane. At berre eitt barn står igjen er vondt for den det gjeld.

Barn og barndom

«Ein god barndom er eit mål i seg sjølv»

«Alle handlinger og avgjørelser som berører barnet, skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn, jf. Grunnloven p 104 og barnekonvensjonen art 3 nr.1. Dette er et overordnet prinsipp som gjelder for all barnehagevirksomhet».

Vi skal anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi. Her vil vi trekke fram det å tilrettelegge for frileik som ein viktig del av barnehagedagen. Rammeplanen er og tydeleg på at frileik er noko fundamentalt for barnet si utvikling og at ein får delta i eit slikt fellesskap. Her har barna sjølv regien og kan bearbeide egne erfaringar både på det emosjonelle, sosiale og praktiske plan. Her lærer dei seg å meistre livet, forhandle og gå inn i ulike roller. Dette gjeld alle aldersgrupper. Når vi ser det er behov, skal den vaksne og vere ei støtte i organiserte leikegrupper; meir om det under tema leik.

Barna skal oppleve at dei har ein eigenverdi i kraft av eg sjølv. Vi skal syne respekt for barna si oppleving av verda og dei ulike livserfaringar dei har med seg. Vidare skal vi hjelpe dei til å takle ulike utfordringar. Det å lytte ut barnet og reflektere rundt ulike problemstillingar i lag, ser vi ofte hjelper barnet til å finne løysing på egne utfordringar. Vi erfarer at dette er ei styrke for sjølvkjensla og evna til å ha tru på egne val. Vi skal og hjelpe dei til å erfare og kjenne på kva for spelereglar som gjeld for å vere ein del av ei gruppe. Her er metodane / prinsippa frå duå sentrale. Å coache barna i leik og bruke skildrande kommentarar erfarer vi er gode metoder for at barna skal finne glede og utvikling i leiken. Å vere ein god leikekamerat.

Demokrati

«Gjennom å delta i barnehagens fellesskap skal barna få mulighet til å utvikle forståelse for samfunnet og den verden de er en del av. Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta». Rammeplanen kap 1.3.

I barnehagen er det mange ting som må vere plass og som dei vaksne bestemmer. Dette gjeld alt frå logistikk, planlegging og utvikling til planar og ansvar for samarbeid. Samtidig erfarer vi at barn si deltaking i «korleis vi vil ha det her i barnehagen» har mykje å seie for barnet si oppleving av si rolle i barnehagen; At barnet har eit ansvar og at det er viktig å ta ansvaret på alvor for at vi skal ha det bra i lag. Barna er aktivt med på å lage reglar i barnehagen; Vi ser då at dei får eit større eigarforhold til dette og at det gir ein positiv effekt.

Vi er og bevisst på å ha ei forskande tilnærming i samtalar med barna; Både i gruppe og ein til ein. Det å bruke si eiga stemme, erfare at det ein seie er viktig, betyr noko i den store samanhengen og er viktig for kvar einskild. Nokon treng mest øving i å bruke stemma si og andre treng kanskje øving i å lytte meir til det andre har å formidle; Oppleve at det er viktig og kanskje noko ein ikkje har tenkt på tidlegare. Måltida våre er gode arenaer for dette. Også tidleg morgon eller sein ettermiddag når det er færre barn på avdelinga. Med dei eldste barna nyttar vi oss og av barnesamtalar (ein til ein) for å få eit nærare innsyn i deira oppleving av barnehagen. Vi erfarer her at vi mange gongar får kunnskap

om barnet sin barnehagekvardag som gjer at vi endrar på diverse aktivitetar eller rutiner for å gi kvar einiskild ei bedre oppleving av barnehagen. Vi observerer og kva dei minste barna som enno ikkje har utvikla eit verbalt språk trivast meir eller mindre med. Ut ifrå det kan vi også tilrettelegge for ein bedre kvardag med reell påverknad frå barna. I år vil vi og ha enkle barnesamtalar med den mellomste gruppa på stor avdeling.

Mangfald og gjensidig respekt

«Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synleggjere, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på». Rammeplanen kap 1.4.

Vår erfaring er at barn generelt er nysgjerrig på det som er annleis og ulikt slik dei tenker at det skal vere, eller har erfaring med at det er. Men det som også dei fleste har til felles er at når dei får svar på kvifor det er slik, så slår dei seg til ro med det og synes det spanande, eller ein kan få eit svar som «kult» når dei forstår og ser ting i ein samanheng.

Det som i utgangspunktet ligg oss nærast er ulikskapen vi finn i barnehagen; Ulike familieformer, ulike nasjonalitetar, ulike hudfarge, barn med særlege behov og barn med kunnskap og interesser som skil seg litt frå dei andre sine interesser. I daglege samtalar og i aktivitet med barna blir ulikskapen synleggjort. På den måten blir og mangfaldet det normale og slik det er.

I samband med FN dagen formidlar vi kunnskap om andre barn i andre delar av verda. I dette arbeidet blir barna engasjert og får (gjennom film, sang og aktivitetar) bli kjent med andre barn i andre land og deira kvardag. Barna får kunnskap om korleis dei bor, kva mat dei et, kva seng søv dei i og korleis er det i deira barnehage, eller går dei i barnehage? Vi ser at dette engasjerer, og kvart år når temaet vert avslutta set dei igjen med mykje ny kunnskap.

I samband med samane sin nasjonaldag 6 februar vil vi også synleggjere samisk kultur og bidra til at barna kan utvikle respekt og fellesskapskjensle for den samiske kulturen. Fokuset vil vere enkel historikk, flagg, kultur, klede og mat.

Likestilling og likeverd

«Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn». Rammeplanen 1.5

Slik arbeider vi for å ivareta dette:

- Jenter og guttar skal oppleve at dei blir presentert for like aktivitetar og leikar; Alle har like moglegheiter uavhengig av kjønn og interesser.
- I bokhylla til barnehagen skal barna finne bøker med ulike tema og for ulike interesser. Den skal ikkje vere einsidig, eller favorisere klassiske kjønnsrollemønstre.
- Barn er nysgjerrige på det dei ikkje forstår; Dei spør og dei vil ha svar. Her skal personalet vere bevisst si rolle; Nokre gongar kan ei forskande tilnærming på ei problemstilling vere riktig metode. Barna finn svaret sjølv, med støtte frå ein vaksen og oppleve samtidig meistring.
- Vi har barn med særlege behov; Barna skal få kunnskap om barnet / barna sine særlege behov og parallelt med det få erfaring med å vere ein ressurs i livet deira; Ta del i tilrettelagde aktivitetar / trening som skjer i barnehagen og kjenne på kjensla av at ein bidrar og blir ei viktig brikke i livet til det aktuelle barnet. Kjenne på ansvar og oppleve glede ved å delta.
- I barnehagen skal alle barn (uavhengig av status og familieforhold) få dei same moglegheitane. Foreldra skal ikkje betale for noko meir enn foreldrebetaling + matpengar. Diverse arrangement barnehagen set i stand, skal vere kostnadsfrie for foreldra, alle skal kunne delta.
- Vi skal vekke interesse hos barna for ulikskap; Sentrale ord / namn hos framandspråklege barn skal visualiserast på avdelinga og opplevast som ein ressurs for relasjonsbygging og kommunikasjon.
- Enkel teik til tale og bruk av bilete for å forsterke eit verbalt budskap skal alle barna erfare i løpet av barnehagetida.

Berekraftig utvikling

«Barna skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Berekraftig utvikling omfatter natur, økonomi og sosiale forhold og er en forutsetning for å ta vare på livet på jorda slik vi kjenner det. Barnehagen har derfor en viktig oppgave i å fremme verdier, holdninger og praksis for et bærekraftig samfunn». Rammeplanen kap1 s 12.

- **Å ta vare på seg sjølv:** Barna skal bli fulgt opp og ivaretatt i høve til eigen hygiene og dei skal oppleve at det gjer både barn og vaksne rundt dei. Barna skal oppleve gleden av variert og godt kosthald, kjenne på glede / nytte av å vere i fysisk aktivitet i tillegg til å få høve til kvile og rolege aktivitetar. Barnehagen skal vere ein trygg plass for barnet å vere. Og i det miljøet skal vi hjelpe barnet til å uttrykke sine meiningar og kjensler verbalt, for at andre skal forstå korleis det har det og kva dei meiner om ulike ting. Den vaksne skal vere ei støtte, og i ulike samanhengar har vi små øvingar der barna får øvd seg «i freds tid» når kjensle og emosjonar er på eit roleg nivå. Dette er også med på å forebygge evt konfliktrar; Å kunne løyse evt

konflikter verbalt er sentralt i det å kunne ta vare på seg sjølv. For nokre barn er dette ein enkel sak og for andre kan det vere utfordrande. Vi ser ei gjensidig nytte i dette, der evnen til å lytte er like aktuell i denne samanheng, og ein viktig bit i det å forstå seg sjølv i ein større samanheng.

- **Å ta vare på kvarandre:** Å få høve til å sjå seg sjølv som ein ressurs i det å ta vare på kvarandre, ser vi på som ein nesten sær viktig evne å ha. Barn er sosiale vesen i større og mindre grad. Dei liker å vere saman, og det å bygge relasjonar, og ha andre barn å kjenne seg trygg på, er sentralt for å få ein god barnehagekvardag. Vi har tradisjon for å inkludere barna i å lage reglar for korleis vi vil ha det i barnehagen vår. Her erfarer barna medverknad og medansvar for at dette skal fungere. Dei kjenner eigarskap til reglane og minner kvarandre om kva vi var einig om.
- Vi har også innarbeida nokre gode rutinar som vi ser er naturleg å vidareføre saman med barna. Vi erfarer at dei engasjerer seg i naturvern når temaet blir aktualisert. Vi ønsker derfor å vidareføre godt temaarbeid inn i dei aktuelle fagområda
  - Kvifor er det viktig at vi tar vare på naturen?
  - Praktiske øvingar som syner oss kva som brytast ned i naturen og kva som forsøplar
  - Kva og korleis kan vi nytte oss av naturen?
  - Gleden av å vere på tur i naturen og kva vi kan oppleve der; Ulike fokusområde: Dyrelydar, stilna, kva vi finn i jordsmonnet, ulike vekstar, insekt, småkryp
  - Gi barna forståing for og evne til å verne om og ta vare på det vi finn ute
  - Aktivt delta i kjeldesortering.

Livsmeistring og helse

«Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser og mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette».
Rammeplanen s 13.

I Ulveseth barnehage skal det leggast tilrette for å utjamne sosial ulikskap; Foreldra skal ikkje måtte betale ekstra for at barnet skal kunne delta på div aktivitetar som barnehagen tilbyr. Vidare skal alle barn, uavhengig av kjønn og interesser få tilbod om variert litteratur, varierte aktivitetar, tema og opplevingar. Vi skal vere lydhøyr for, og sørge for at alle barn uavhengig av evne til å uttrykke seg verbalt, skal bli lytta til, tatt omsyn til og sørge for at deira stemme og deira ønsker skal bli likestilt med dei verbalt sterke barna. Dette kan vere barn med forsinka språkutvikling, fleirspråklege, eller barn som er meir introverte i høve til andre. Barnehagen jobbar og systematisk med alternativ kommunikasjon for at alle barn skal få likestilte moglegheiter til å uttrykkje seg.

Vi legg til rette for at alle barn skal få høve til ro, kvile og avslapping. Dei aller minste barna har si naturlege sovetid midt på dagen. Dei barna som ikkje søv på småbarnsavd får også mulighet til å roe ned, gjerne med roleg musikk som markerer at no er det ikkje aktiv leik, men kvile, evt sjå i barnebøker eller berre ha ei roleg stund. På stor avd blir barna delt i mindre grupper i løpet av dagen. Der skal det og vere rom for å roe ned og ikkje måtte forholde seg til alle samtidig. Innimellom, når ein ser at behovet kan vere der, så blir det også lagt til rette for kvilestund i små grupper.

I høve til å utvikle matglede og sunne helsevaner er målet vårt at barna skal få vere meir delaktige i høve til å erfare ulike smaker, førebu enkle, sunne måltid og få sunne helsevanar: Hygiene før under og etter eit måltid, ro og gode samtalar rundt måltidet. Dei vaksne skal saman med barna fasilitere måltidet på ein slik måte at ein ikkje treng å forlate bordet for å utføre div ærend. Barna skal få tid til ete i eige tempo og få høve til å bli sjølvstendig med å forsyne seg sjølv og smøre skiver, velge pålegg og kjenne på eiga grense for kor tid ein er mett.

Barna si fysiske og psykiske helse skal bli tatt på alvor. Det skal leggest til rette for fysisk aktivitet kvar dag. Barn uttrykkjer seg mykje gjennom kroppsleg aktivitet og det er derfor særst viktig at dei får høve til dette. Dei skal få uttrykke seg på denne måten både ute og inne og på tur i skog og mark.

Vidare skal barna oppleve meistring kvar dag i barnehagen. Vi skal vere merksam på barna sine evner og interesser, og legge til rette for aktivitet og leik med det som grunnlag. Barna skal bli sett og høyrte. Dei vaksne har eit særleg ansvar for at barna skal kjenne seg godtatt og verdifull for den dei er. Dei skal bli omtalt positivt så andre høyrer kva som blir sagt, dei skal oppleve at dei er sett pris på den dei er, «eg er så glad for at du kom i barnehagen i dag / så fint at du er her» skal barna få høyre med jamne mellomrom. Vi nyttar og ein del nonverbale teikn; T.d. tommel opp, high five. I tillegg til naboros og ignorering av adferd som kan ha ein negativ innfallsvinkel, men ofte dør ut når den ikkje får næring og merksemd. I høve til negativ adferd som kan gå utover andre barn skal det alltid handterast. Barna har lært seg stopp-regelen. Og dei er med på å lage felles reglar og får dermed eit eigarforhold til dei . blir enklare å handheve. Men mange gongar treng barn også hjelp frå dei vaksne som kan vere med å sortere kjensler og handlingar. Jfr ny barnehagelov er det utarbeida ein systematisk plan for forebygging, avdekking og handtering av mobbing blant barn. Den inneheld mykje av dei rutinane vi har frå tidlegare samarbeid og kurs med Trygg i Fellesskap. Når det blir vanskeleg for eit barn å handtere eigen, eller andre barn sin adferd, skal vi lage tiltaksplanar som støtter barnet og finn løysingar / tiltak for ei negativ utvikling

Omgrepet livmeistring kan diskuterast og reflekterast over; Rammeplanen gir oss nokre føringar på kva det skal innehalde, den er ikkje verdinøytral. Vi har som mål at barna skal meistre livet, vi legg til rette for at dei skal oppleve meistring. Men samtidig, og like viktig er det at vi lærar barna å meistre motgang også. Berre då kan dei meistre heile livet, som alltid vil ha begge dimensjonane i seg, både i barnehagetid, skuletid, yrkesliv og i livet ellers. Vi ønsker å gå nærare inn i desse refleksjonane. Vi vil bruke både barnesamtalar og foreldremedverknad for refleksjon rundt temaet.

Danning

«I danning inngår oppseding som ein prosess der vaksne både leiar og rettleiar neste generasjon. Gjennom oppseding og danning blir verdiar, normer, tankar og uttrykks – handlingsmåtar vidareførte, endra og forhandla om». Rammeplanen 2.1.

Dei vaksne i barnehagen skal rettleie barna i vekslinga mellom samfunnsnormer, sosiale krav og eigen veremåte. Sentrale verkemiddel finn ein m.a. i barnehagen sitt kontinuerlege arbeid med sosial kompetanse og i arbeidet med DUÅ (dei utrullege åra). Personalet skal vere bevisst si rolle som førebilete og rettleie barnet i veksling mellom eigen veremåte (personlegdom) og bruken av ulike verkty dei har gjennom kompetanseheving og refleksjon i personalgruppa.

Startsamtalen er no godt implementert i barnehagen og gir eit godt grunnlag for samarbeid med heimen i arbeidet med danning. Vidare samarbeid har sin plass i foreldresamtalar, foreldremøte og i dagleg møte ved henting og levering.

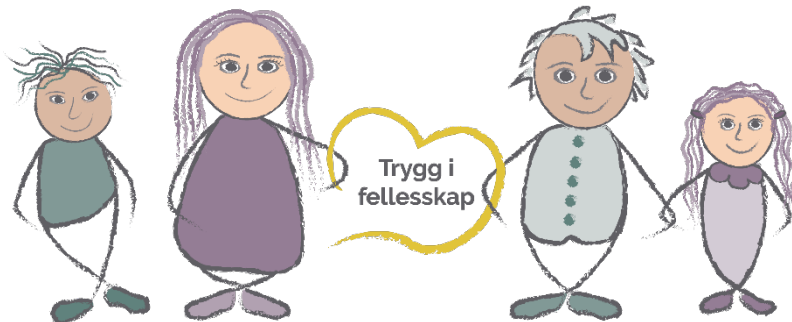
I arbeidet med danning i barnehagen skal barna få erfaring med:

- Å bli høyrd: Dei er ei viktig stemme i korleis dei ønsker å ha det i barnehagen. Barna skal oppleve at dei vaksne er aktive lyttarar og at dei får ta del i tilrettelagde smågrupper, der det er rom for diskusjon og refleksjon. Barnesamtalar med dei eldste gruppene.
- Dei skal vere med å bestemme kva reglar vi skal ha i barnehagen; Refleksjon rundt kvifor vi må ha reglar og kva som skjer når vi bryt desse reglane. Målet er at barna skal kjenne eit reelt medansvar for korleis vi vil det skal vere i barnehagen.
- Barna skal bli med å ta godt imot andre barn; Her kan barna sine egne erfaringar danne noko av grunnlaget for korleis barn vert mottatt: «Hugsar eg noko frå då eg begynte i barnehagen?». «Kva trur du det nye barnet vil synes er kjekt og korleis vil eg at andre skal vere mot meg?». Grunnleggande spørsmål i livet ellers også.
- Dei vaksne skal vere gode rollemodellar for barna. Dette inneber m.a. respekt, empati, omsorg og mentalisering (evne til å sette seg inn i andre sin situasjon). Barnet speglar seg i den vaksne sine auge.

*«It takes a whole village
to raise a child»*

Trygg i fellesskap

Trygg i Fellesskap i dag er kjent for dei fleste foreldre i Øygarden som har barn i barnehage, skule og fritidsaktivitetar. I hovudsak har dette tiltaket som mål å forebygge og redusere omfanget av mobbing generelt i Øygarden kommune. Sikre at mobbing blir avdekka og handtert godt av alle som er i ein relasjon til barn og unge.

Som skildra tidlegare har vi ein del tiltak i barnehagen som skal sikre at barna skal kjenne seg trygge og skal kunne formidle til dei vaksne viss noko ikkje er greit. Personale skal vere ein aktiv deltakar i barnehagekvardagen deira og opparbeide ein relasjon som gjer barnet trygt.

Frå den dagen vi blei introdusert for målsettinga til Trygg i Fellesskap, har vi tenkt at arbeidet med å sikre at barn skal trivast i barnehagen er grunnleggande og viktig for å forebygge evt utestenging og mobbing.

Tiltak for for å ivareta dette:

- Startsamtale ved oppstart i barnehagen; Det at vi kjenner «historia» til barnet er eit godt utgangspunkt. Gjensidige forventningar.
- Barnet skal ha ein primærvaksen i starten av barnehagetida; Vi ser at det ofte gjer barnet fortare trygg og tilvenninga blir meir i barnet sitt tempo.
- Barna skal bli tatt på alvor; Dei skal bli lytta til når dei vil fortelle. Dei skal og erfare at dei kan påverke korleis vi skal ha det her hos oss med sine meiningar og handlingar.
- Vennehjarte kan vi bruke til å systematisk visualisere gode ting som barna seie til og om kvarandre. Barna skal få erfaring med å uttrykke seg positivt og dei skal få erfaring i å ta imot positive tilbakemeldingar frå andre barn.
- Personale skal bruke observasjonsverktøy der dei ser behov for det, etter avtale med foreldra.
- Barneintervju med dei eldste
- Personale skal vere tydeleg overfor barna viss det blir identifisert utestenging og / eller mobbing. Slik åtferd er ikkje akseptert og det har barna vore med på å bestemme. I periodar kan det då vere aktuelt med ekstra oppfølging og personale har gode verktøy til å meistre det. Er det ekstra store utfordringar har vi og høve til å få hjelp frå ressurspersonar i Trygg i Fellesskap.
- På personalmøte / planleggingsdag jobbar personalet med ulike case frå barnehagekvardagen innanfor temaet. På denne måten blir ein meir bevisst eige handlingsmønster, kva verktøy har vi å bruke og jobbe fram felles strategiar å handtere ulike utfordringar.

Foreldresamarbeid; Viss du som foreldre kjenne deg utrygg på vegne av barnet ditt, fordi barnet fortel noko heime eller du ser noko som uroar deg, så ta kontakt med personalet. Alle slik kontakt skal blir tatt på alvor; Takk for at du gir beskjed, vi skal følgje ekstra med, så får du ei tilbakemelding. Nokre gongar kan det vere slik at vi ikkje identifiserer noko spesielt som stadfestar den bekymringa de foreldre evt. set med. Men uansett, så har vi eit klart ansvaret for at barna skal ha det bra når dei er i barnehagen. Det arbeidet skal det vere kontinuitet i.

Ved å gjer oss merksam på ei bekymring, så kan vi gjerne i ein periode vere særleg merksam på det aktuelle barnet sjølv om observasjon over tid ikkje stadfester bekymringa. Viss det motsette blir observert skal barnehagen gjer tiltak for å trygge barnet og snu den negative utviklinga. Foreldre og personale har eit felles mål; Barna skal vere trygge og trivast. Viss det kjem bekymringsmelding frå foreldre, personale eller barnet sjølv, om at det ikkje har eit godt psykososialt miljø, så skal det lagast ein plan for korleis barnehagen skal handtere dette. Den skal evaluerast etter ei avtalt tid.

Omsorg, leik og læring

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling». Barnehagelovens §1 Formål, 1 ledd, første punktum.

Omsorg

Barn har rett til omsorg og skal møtast med omsorg. Omsorga skal vere individuelt tilpassa og den skal prege samspelet dei vaksne har med kvart einskild barn. For å ha eit best mogleg utgangspunkt har vi alltid ein startsamtale der foreldra har høve til å informere barnehagen om korleis livet til barnet er og har vore fram til barnehagestart; Særlege omsyn å ta og viktig kunnskap om barnet, gir barnet ei trygg plattform ved oppstart og personalet kan meir tilpasse omsorga etter barnet sitt behov.

Ein omsorgsfull relasjon skal vere prega av vilje til å lytte, nærleik, innleving og evne og vilje til samspel. Her skal personalet nytte alle rutinesituasjonar og aktivitetar til å vere til stade og syne interesse for barna.

Personalet skal også vere merksam på og sensitiv på kva omsorg har med seg i barnehagen.

God omsorg gir barna

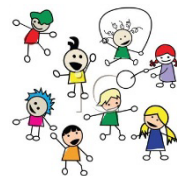
- Auka tillit til seg sjølv.
- Auka tillit til andre
- Gode relasjonar til andre
- Godt grunnlag for læring
- Tryggleik
- Sosial kompetanse

Omgrepet omsorg er grunnleggande og sjølvsgagt i alt arbeid vi gjer i barnehagen. For at omsorga skal vere god nok, skal den vere individuelt tilpassa kvart einskild barn. Personalet er ein stor og viktig ressurs i dette arbeidet.

Leik

«Barnehagen skal gi barn mulighet for leik, livsutfoldelse og meningsfylte opplevingar og aktiviteter i trygge og samtidig utfordrende omgivelser». Barnehageloven §2 Barnehagens innhold.

Leiken er ein viktig del av barna sitt liv; vennskap vert danna og opplevingar bearbeida. Den nye rammeplanen er også tydeleg på at den bygg vidare på den norske barnehagetradisjonen der leiken har ein sentral plass.

I Ulveseth barnehage skal leiken ha ein sentral plass. Det omfattar både frileik og tilrettelagd leik.

Leiken er sentral og mangfaldig og inneheld fleire faktorar som stimulerer barna i deira utvikling:

- Utviklar forståing og samhald på tvers av både språk og kultur
- Barnekultur vert vidareført og utveksla barna imellom
- Barn lærar ulike spelereglar og gjer seg erfaring med sosial samspel / kompetanse
- Barn oppleve stor grad av meistring
- Fantasien vert vidareutvikla og barna er hovudregissøren i balansen mellom fantasi og røyndom.
- Barna får bearbeide gode og mindre gode opplevingar og kan få ei ny forståing av korleis ting i kring dei fungerer.
- Språkstimulering

I leiken skal den vaksne både vere deltakande og observerande. Hovudmålet med det er å støtte opp om dei barna som evt har vanskar med å komme inn i leiken.

«Å leike er eit mål i seg sjølv»

Den vaksne kan variere mellom å vere:

- Støttande / rettleiande (coach i leiken)
- Forebyggjande i høve til å reflektere saman med barna rundt det å leike i lag; Rolletaking, invitere andre til å vere med, korleis sjølv ta initiativ til å kome med i leiken.
- Den vaksne kan vere eit førebilete og setje i gong leik; Gi rom for frileik og tilretteleggje for at den får ein stor plass i barnehagen.
- Barn med særlege behov skal også kunne delta i leik på eigne premisser; Den vaksne skal tilpasse leikesituasjonen etter barnet sitt behov; verbal støtte, organisere andre barn som ein leikeressurs, tilrettelegge for tilpassa leikegrupper, eller nokre gongar ein til ein leik / aktivitet

Det allmenpedagogiske tilbodet til barn som treng ekstra støtte

«Barnehagen skal tilpasse det allmenpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetningar, også når noen barn har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder»
Rammeplanen kap 7 side 26.

Det allmenpedagogiske tilbodet i barnehagen skal tilpassast kvart einskild barn; Barna har ulik alder og ulik føresetnad. I den grad vi erfarer at barn ikkje kan gjere seg nytte av dette, kan vi i dialog med foreldra søke om ei sakkunning uttale på barnet og evt søke ekstra støtte / ressurser for å oppfylle

kravet som alle barn har. Den ressursen vi får, kan nyttast på ulikt vis. I dei fleste tilfeller har barnet størst utbytte av ekstra støtte i samhandling / aktivitet med andre barn. Det kan og vere at barnet i nokre høve får størst utbytte når det i korte økter har ein til ein trening med ein vaksen.

Dei barna som mottar spesialpedagogisk hjelp blir inkludert i barnegruppa og i nokre tilfelle praktiserer vi det som vi kallar «motsatt integrering»; Eitt til tre andre barn blir tatt med i leik og aktivitet for å få størst mogleg utbytte når den spesialpedagogiske hjelpa blir gitt. Vi ser at det er ein metode vi lykkast med og det er populært for barna å vere med. Her har den vaksne ei særleg viktig rolle i å støtte og rettleie.

Vi jobber systematisk med alternativ kommunikasjon for dei barna som har behov for det. Personalet har hatt kurs i teikn til tale og dette praktiserast til ein viss grad i barnehagen. Barnehageloven §19i stiller også krav til at barnehagane skal praktisere og legge til rette for barn som treng støtte til talespråket. Vi får dette meir og meir inn i barnehagerutinane. Vi ser og at tospråklege barn har nytte av dette i ein overgangsperiode. Alle barn skal ha rett til å uttrykke seg og bli forstått.

Vi har ikkje pr i dag barn som treng utvida bruk av alternativ kommunikasjon. Men vi jobbar for å visualisere mange ting, og særleg ed tanke på dei aller minste som står på springbrettet til ei formidabel språkutvikling. Før dei verbale orda blomstrar skal dei få høve til å gjenkjenne det dei har rundt seg ved hjelp av bilete festa på kasser, eller visualisering av neste aktivitet / rutine.

Læring

«Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskartrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger». Barnehageloven §1 Formål, 2 ledd.

Læring er prega av samspelet mellom barn og vaksne.

Dei vaksne skal ha eit aktivt forhold til læringsprosessane og dei skal ta vare på verdien av læring som skjer i daglege rutinesituasjonar og ulike aktivitetar.

I Ulveseth barnehage skal barna oppleve / erfare læring gjennom m.a.:

- Tid til refleksjon og samtale saman med andre barn og vaksne
- Få høve til å utforske / finne ut av ting dei lurer på. Dei vaksne er bevisst på å ha ei forskande tilnærming på spørsmål og undring som barna har og er opptatt av.
- Å bli møtt på ein god måte av personalet (støttande og vere nysgjerrig saman med barna).
- Dele kunnskapen sin og vekke interesse for ulike tema hos barna.
- Knyte dei sju fagområda opp mot både den formelle (planlagde) og den uformelle læringa.
- Ta vare på her-og-no-situasjonane saman med barna og omsette dei til undring, leik og læring. Forskande tilnærming.
- Barna lærar mykje ved å vere aktivt deltakande; Personale skal legge til rette for at dei får ein reell medverknad på kvardagen sin (sjå avsnitt, barn sin medverknad).

Barn si rett til medverknad

«Barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet». Barnehageloven§3. Barns rett til medvirkning.

Barna sin rett til medverknad flyt fint inn i metoden vi arbeidar etter, «proessorientert læring». Berekraft er og eit gjennomgangstema i samfunnsplanen til Øygarden kommune. I den samanheng ønsker vi og å jobbe med og for at barna i vår barnehage også skal bli berekraftige barn og med tida vaksne;

Vi lever i eit samfunn der prestasjonspress aukar stadig; Krav om og prestere, og større fallhøgde når nokon ikkje meistrar og ikkje får til, høyrer vi stadig historier om. Tid skal vere eit sentralt omgrep. Ved hjelp av tid skal vi kunne legge til rette for at *alle* barn med sine ulike utgangspunkt skal oppleve at dei har ein reell medverknad. Dei skal oppleve at vi har tid til å høyre på dei, øve på kritisk tenking og refleksjon. Samtidig og erfare at det ikkje berre er det dei presterer som er viktig, men også kven dei er og kva dei står for.

I det daglege saman med barna skal personalet:

- Jobbe for at barna sine forslag og innspel blir testa ut så langt som mogleg. Både i styrte prosjekt, men og ikkje minst i det daglege, leik og aktivitet saman med barna. Den vaksne skal først og fremst stille opne spørsmål, teste ut barna sine forslag, og saman med barna finne den beste løysinga
- Det skal tilretteleggast for små grupper der små og / eller store praksisfortellingar kan bearbeidast og finne felles løysingar på. Det skal ikkje bli definert som feil eller rett frå den vaksne si side, men anerkjenne barna sine forslag – drøfte / sjekke dei ut og finne felles løysing. Den vaksne skal sørge for at det er trygt for dei barna som er til sta
- I prosjektarbeid skal barna vere med frå starten av ; Igjen, opne spørsmål og barna skal i stor grad styre utviklinga ved prøving og feiling. Ein stor gevinst av arbeidet er og for barna å gjere seg erfaring med å ta omsyn til andre barn sine innspel og forslag. I tillegg til ta del i den kritiske og reflekterande delen av det når ein testar ut ulike forlag. Det skal vere trygt og greitt å ha eit forslag som ikkje fungerte – for slik fungerer samfunnet; Slik går livet vidare og slik er vi stadig i utvikling.
- Personalet skal legge til rette for arenaer der barna får mulighet til å delta i vurdering av deler av barnehagedagen. Det kan bli uttrykt på ulikt vis avhengig av alder. Hos dei minste er personalet merksam på kroppsspråk og korleis dei gir uttrykk for sine kjensler og meiningar. Hos dei eldre barna enkel dialog mest reelt, men og god erfaring med
- Vi er opptatt av å gi barna tid, lytte og vere til stade med dei. På den måten vert det rom for samtalar der barna får høve til å filosofere over smått og stort. Vi gjentar oss sjølv med «Å ha ei forskande tilnærming» er ein metode vi nyttar når vi «oppdagar verda» saman med barna. Vi gir ikkje fasitsvar, men lar dei finne løysinga sjølv ved å vere nysgjerrig og støttande saman med dei. Den same metoden er vi bevisst på i bruk av systematiske barnesamtalar med dei eldste. Her får personalet høve til å få eit innblikk i kva som opptek barna og kva dei trivast med i barnehagen. Mn og kva dei evt skulle ønske var annaleis, om det er barn dei

skulle ønske dei kunne leike meir med. I slike samtalar kan vi og få eit syn på kvardagen som berre barneauge ser

- Det vert tilrettelagd for at barna skal kunne ta eigne val og gjere seg erfaringar med dei valga dei tek. Dette gjeld både i høve til val av aktivitet / leike og i det sosiale samspelet med dei andre barna.
- I høve til dei minste er vi opptatt av kroppsspråket, mimikk og andre kjensleuttrykk. Vi ser at dei formidlar korleis dei har det og trivast. Ut i frå det kan vi delvis tilpasse aktivitetar og leik med barna som medspelarar.
- Dei minste utan verbalt språk og andre barn med forsinka språkutvikling skal i tillegg til kroppsspråk få høve til å gjere seg forstått gjennom bilete / pictogram
- Vi hjelpe barna og gir dei støtte til å leve seg inn i dei andre barna sin situasjon (mentalisering) og ta omsyn til andre. Ein av metodane i dette arbeidet er å gjere seg nytte av rollespel, der ulike case frå barna sin kvardag vert visualisert. På denne måten vert barna meir trygg i ulike situasjonar. Dei er likeverdige partar i refleksjon rundt kva som kan vere berekraftig. Vi vil så langt det naturleg gå vekk frå omgrep som «rett og gale», men med meir fokus på korleis vi vil ha det i barnehagen, og som er berekraftig over tid. Barna blir og ein meir sjølvstendig ressurs i seg sjølv, og medverke til å skape eit godt miljø rundt seg.
- Rundt ulike tema vil dei eldste få erfaring med å medverke i ulike prosessar frå begynnelse til slutt. Eit eksempel kan vere: Vi skal dyrke paprika; Korleis ser ein paprika ut? Teikning / refleksjon. Kva må vi gjere for å dyrke paprika? Ulike alternativ? Vere med å kjøpe frø på butikken: Kva treng paprikafrøet for å vekse? Få ansvar for å ivareta frøet fram til ein høg paprikabusk med paprika. Er det ulike måtar å vatne på? Treng frøet meir enn vatn? Den vaksne skal vere merksam på barna sine eigne spørsmål – teste ut
- Progresjonen kan og brukast rundt andre tema «fra begynnelse til slutt». Ide, refleksjon, kunnskap, prosess, produkt.

Digital praksis

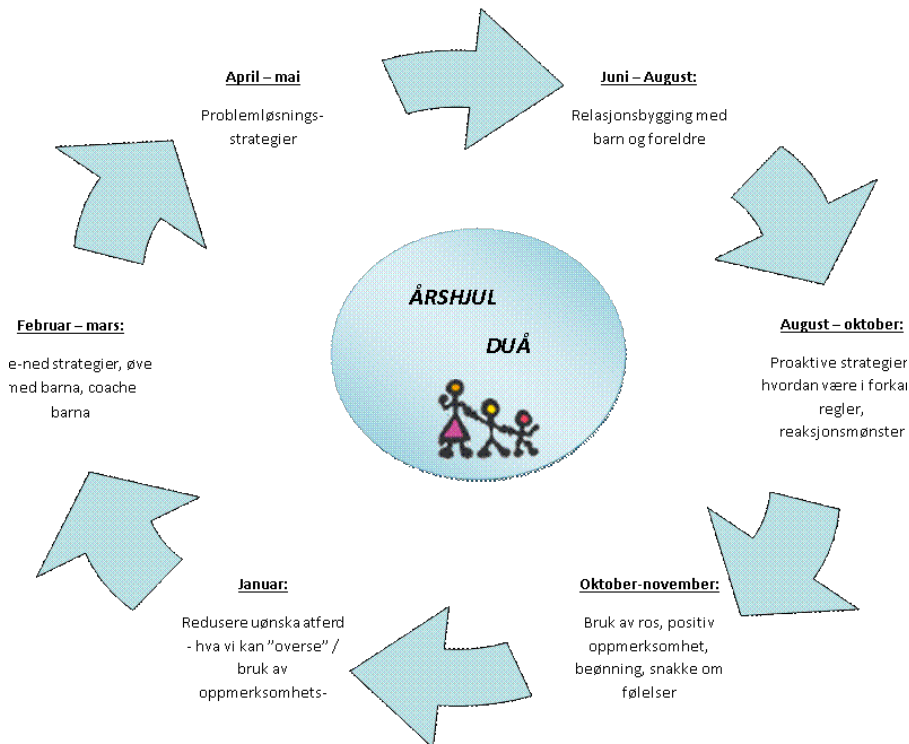
«Barnehagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring. Ved bruk av digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet skal dette støtte opp om barns læreprosesser og bidra til å oppfylle rammeplanens føringer for et rikt og allsidig læringsmiljø for alle barn».
Rammeplanen kap 8 side 29.

Under dette temaet ser vi på barnehagen si største oppgave å gi barna god digital dømmekraft, i tillegg til å få erfaring med nettbrett som eit medie til læring og informasjon. Den vaksne skal vere aktiv i lag med barna, og nettbrett skal heller ikkje vere ein dominerande arbeidsmetode, men likevel eit naturleg medium i høve til aktivitet og læring.

- Dei minste barna, skal få kjennskap til ulike pedagogiske spel på avdelinga sitt nettbrett. Dette i lag med ein vaksen og der oppleving av meistring og utvikling skal vere sentralt.
- Dei eldste barna blir og presentert for ulike spel, mange av dei knytt opp mot ulike fagområder. I tillegg skal dei få kunnskap om og erfaring med at med digitale hjelpemiddel kan vi finne svar og kunnskap om ulike tema, bilete som t.d. illustrerer dyr og andre konkrete ting som vi ikkje finn i kvardagen rundt oss.
- Barna skal og få erfare at digitale verktøy også kan vere kilde til kreativitet og eksperimentering av ulike former, farge og anna.
- Salaby er eit digitalt vekty som m.a. ivaretar ulike tema og fagområda i rammeplanen

De Utrolige Årene

«De utrolige årene» er eit program som tek sikte på å fremje sosial og emosjonell kompetanse hos barna. Personalet har heilt tilbake til 2008 gjennomført dette programmet. Nye som har kome til har fått opplæring i etterkant. Vi har klart å la dette bli ein del av vår daglege praksis i arbeidet med barna.

Programmet er utvikla av Caroline Webster Stratton og har som hovudmål å styrkje dei vaksne si kompetanse på desse områda:

- Byggje relasjonar mellom barn og vaksne
- Lære strategiar for korleis få barn si merksemd, halde på den og bruke merksemda til å regulere åtferd.
- Strategiar for å nytte skildrande kommentarar i læresituasjonane
- Utarbeide åtferdsplan som metode på einskildbarn
- Lære strategiar for grensesetting

Gjennom desse metodane utviklar barna seg på følgjande område:

- Sosialt, emosjonelt og læringsmessig
- Lærer å løyse utfordringar og konflikhtar
- Utvikle godt samspel mellom barn og vaksne
- Utvikle evne til å sjå både egne og andre sine behov
- Redusere negativ åtferd og aggresjon

Dei utrulege åra si pyramide har hjelpt oss i starten med å jobbe trinnvis med metodikken; Å bygge gode relasjonar med barna er grunntanken og utgangspunktet for å lykkast i det vidare arbeidet. Vi ønsker og å dra fram den usynlige sparegrisen vår ; Der puttar vi ikkje pengar (som på biletet) men gode opplevingar rundt barnet; m.a. bry seg, leik, samtale, ømhet og støtte, oppmuntring, problemløsning og omsorg. Vi gir merksemnd til det vi vil ha meir av; Rollemodellprinsippet og oppmerksomhetsprinsippet.

Den vaksne si rolle

Den vaksne si rolle i barnehagen er særst viktig. Det er den viktigaste ressursen vi har for å skape ein god barnehage; både i høve til innhald, kunnskap, evne til samarbeid og ikkje minst evne til omsorg. Den vaksne skal ha kunnskap nok til vere ein god rollemodell for barna og ein bidragsytar til samarbeid og utvikling av innhaldet i barnehagen.

”Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling”
(Barnehageloven § Formål, 1. ledd, første punktum).

Den vaksne i barnhagen sitt utgangspunkt er personlege eigenskapar, formell og/ eller uformell utdanning, i tillegg til anna realkompetanse. Barnehagen tilrettelegg for at dei tilsette skal få supplert sine evner og kunnskap gjennom ulike tema i diverse møtefora, kurs og i nokre tilfelle har det vore tilbod om vidareutdanning på ulike tema / område.

Det vert og satt av tid til evaluering og refleksjon av arbeidet som vert gjort i løpet av veker og månadar, noko som ofte er eit godt grunnlag for å tilegne seg ny kunnskap rundt handling og tankar med det vi gjer.

Dei sju fagområda Språk, tekst og kommunikasjon

«Progresjon i barnehagen innebærer at alle barna skal utvikle seg, lære og oppleve framgang».
Rammeplanen kap 8 side 28

Barnehagen har store områder den skal ivareta i høve til lek, læring og utvikling. Å skrive ein progresjonsplan på dei sju fagområda er viktig, men samtidig særst utfordrande. Her synleggjer vi dei mest sentrale punkta i vår progresjonsplan. Nokre gongar kan dei gå i kvarandre og i mange tilfelle gjer barna også seg fleire erfaringar enn kva vi klarer å få med her.

1-2 år

Sikre gode leikeareal for dei minste

- Dele opp barnegruppa. La dei minste få i perioder plassen åleine både ute og inne. Unngå for store grupper. Ha nok og alderstilpassa leiker. Barna skal få høve til å synleggjere kjensler, ønsker og erfaringar.
- Personalet skal vere aktivt tilstadeverande med dei minste i leiken. Bruke språket aktivt – skildre og setje ord på. Bli glad i bøker
- Bruke barnelitteratur, musikk, song, rim og reglar i dei fleste situasjonar. Barna skal få bruke sansane.

3 – 4 år

Bli kjend med fleire bøker, songar og bilete – kjenne igjen ordbilete og figurar.

- Barna skal bli lest for og presentert for nye songar. Bøker skal vere lett tilgjengeleg. Bruke språket til å setje ord på ønsker, kjensle og erfaringar.
- Personalet skal vere eit førebilete, tilstadeverande og god til å lytte (tid). Oppleve positive relasjonar i lek og anna samvær.

- Tilrettelegge for små leikegrupper og vere observant på den rivande språkutviklinga som skjer i den alderen. Lytte, gjenta.

5-6 år

Oppøve evne til å lytte og utføre informasjon

- Skrivedans, ulike førskuleøvingar. Barna skal få respons på deira måte å uttrykkje seg på
- Setje ord på uttrykka til barna. Telje, sortere, leikeskrive eller diktere tekst
- Tilrettelegge for og vere støttande. Tilby varierte spel. Barna skal få øving i å fortelje historier til eit publikum
- I samlingar; små historier som opptek barna. Resten av gruppa får øving i å lytte, vere merksam på kva andre fortel og gi respons / tilbakemelding eller stille spørsmål.

Kropp, rørsle, mat og helse

1-2 år

Sette namn på ulike kroppsdelar

- Ved hjelp av song, rim og reglar. Bruke sansane ute og inne
- Få høve til å lukte, høyre, sjå og kjenne. Både når det gjeld mat, uteleik og ulike lukter i skog og mark. Få god erfaring med dei taktile sansane. Tid er eit stikkord –utforskande tilnærming. La dei få god plass til rørsle
- Tur i skog og mark i nærmiljøet. Disse, humpedisse. Bli van med handvask - ta del i enkelt reinhald om det fell seg naturleg
- Innøve gode rutiner. Mykje ved hjelp av «vaske-rim-regler»

3-4 år

Litt lengre turar i nærmiljøet i ulendt terreng. Skal få oppleve fysisk meistring

- Tilrettelegge i små grupper. Gi dei god tid til aktivitet og meistring. Sunt kosthald
- Bli servert eit variert og sunt kosthald. Erfare samanheng mellom det å vere mett, aktivitet og trøytnad. Mestre toalettbesøk (med litt hjelp). Hygiene
- Bli kjent med hygiene og kva det inneber – få hjelp og støtte til gode rutinar. Dei vaksne skal vere rollemodellar.

5-6 år

Sjølvstende i høve til toalettbesøk og av – og påkledning.

- Gi barna tid til å opparbeide seg meistring. Personalet skal oppmuntre og tilretteleggje. Erfare lengre turar i ulendt terreng
- Personalet skal vere rollemodellar og syne barna glede / entusiasme ved å nå dei måla ein set seg. Gode rutinar i høve til hygiene
- Personalet skal vere rollemodellar, i tillegg til at dei får kunnskap gjennom tema hygiene. Respekt for eigen og andre sin kropp, og for at alle er forskjellige
- Verdien av å respektere ulikskap og kunnskap om dette. Positiv tenkning. Servere og oppmuntre til sunt kosthald. Ta del i tilbereding av måltid laga frå bunnen av (deler av barn og medverknad på eigen kvardag)
- Kva gjer kosthaldet med kroppen vår? Kva treng vi for å leike / vere i aktivitet.

Kunst, kultur og kreativitet

1-2 år

Sikre at dei minste skal få oppleve musikk og dans

- Lytte, gitar, orgel, rytmeinstrument. Delta i song-og musikkksamlingar. Få gjere seg erfaringar med ulike formingsmateriale som t.d. maling og modellerkitt, sand og vatn. Finne glede i prosessen.
- Tilrettelegge for ulike formingsaktivitetar – både taktilt og med hjelpemiddel (t.d pensel). Barna skal få bruke sansane sine både ute og inne.
- Gjere barna merksam på kva vi kan erfare/oppleve gjennom sansane.

3-4 år

Kjennskap til ulike materiale

- Barna skal få gjere seg erfaring med modellerkitt, maling, sand, vatn og jord. Kunne finne materiale sjølv
- Ulike materiale skal vere tilgjengeleg, barna skal kunne finne fram sjølv. Danse og kle seg ut
- Utkledningstøy skal vere tilgjengeleg; skape ulike uttrykk og roller. Dikte eventyr og historier. Øve seg på å lytte til ulike historier, m.a. frå nærmiljøet (kultur).
- La barna vere med på å lage historier ut frå seg sjølv, eller med utgangspunkt i fortellerkort. Sjå kunst frå ulike kunstnarar

5-6 år

Bli bevisst sin eigen kultur, kontra kultur frå tidlegare tider. Likt/ulikt.

- Kva er vår kultur. Filosofere saman med barna. Gå tur i kulturlandskapet og bli fortalt historier frå gamle dagar. Få presentert fleire typar formingsmateriale
- Utvikle skaparevnen gjennom ulike materiale. Kjenne til namn på ulike kunstnarar
- Bli presentert for bilete og koble kunstnarnamn til dei. Ha høve til å uttrykkje seg innanfor språk, dans, musikk og drama.
- Skal få uttrykkje seg på ulike måtar i stor og lita gruppe.

Natur, miljø og teknologi

1-2 år

Dei små skal få bruke naturen til alle årstider og i allslags ver.

- Tilrettelegge for dette i små grupper. La barna få oppleve dyra i nærmiljøet – sauer, hester, hund, katt, høns og kanin.
- Gå tur til gardane i nærleiken. Læring gjennom handling
- Tid er eit nøkkelord; La barna erfare kva som skal til for å løfte hjulet på trehjulsykkelen opp frå kanten (samarbeid og teknikk). Få tid til å erfare korleis glidelås og seler fungerer (påkledning). Å bere tre ting i motsetnad til to ting (ein i kvar neve)
- Kjenne på dei ulike årstidene; Vær og vind, kulde og varme, rennende vatn og frose vatn

3-4 år

Vere ute i all slags ver

- Følgje årstidene til eit tre (eks). Ta vare på naturen
- Ikkje kaste søppel – dyra bor der! Undre seg over fenomenen i naturen.
- Utforske det dei er opptatt av

5-6 år

Gjere seg erfaring med å så / dyrke grønnsaker om våren og hauste dei om hausten

- Få ansvar for sine grønnsaker og få enkel rettleiing / gjere seg erfaring med kva frø og spirer treng for å vekse og bli klar til hausting. Gjer seg erfaring med gjenvinning / sortering av avfall
- Få kunnskap om kva som skjer når vi forsøplar naturen. Finne ut tekniske ting i lag med barna:
- Leiker utstyr blir øydelagd; Kva skal til for å reparere
- Treng vi nye delar?
- Kan vi ordne det med berre nevane?
- Montering av nye leiker
- Aktiv sandkasseleik; heise / tømme, samarbeid, bruke kroppen (som også fungerer som eit hjelpemiddel, kan nokre gongar erstatte anna teknologi. Få kjennskap til IKT
- Få erfaring med å kunne finne informasjon digitalt, glede/nytte av pedagogiske spel og oppgåver
- Få kjennskap til ulike naturfenomen, berekraftig utvikling gjennom satsingsområda våre (sjå satsingsom). Forske litt på ulike tema / naturfenomen som dei gjer seg erfaringar med.

Nærmiljø og samfunn

1-2 år

Få erfare at dei er ein del av ei større gruppe, er rekna med.

- Få vere med i gruppa saman med dei andre. Få bidra på sitt nivå i samlingar og liknande. Få opplevingar utanfor barnehagen
- Gjere seg erfaringar i nærmiljøet (sanseintrykk).

3-4 år

Besøke garden, skulen, butikken og kyrkja. Skog og ulendt terreng

- Få høyre om gamle dagar – endringar fram til i dag.
- Sjå bilete og kjenne på konkretar. Vi er viktig for at her skal vere ein god plass å vere
- Å sjå seg sjølv i ein større samanheng; ta vare på leikane i barnehagen, respekt for seg sjølv og andre, omsyn til ulikskap.

5-6 år

Gjere seg erfaringar med kva omgrepet demokrati betyr

- Vere med på å lage demokratiske reglar i barnehagen; Kvifor er dei viktig og kva skjer om vi bryt desse reglane(?). Bli tatt med på lengre turar
- Erfare og bli fortalt kva endringar som skjer og har skjedd i kulturlandskapet i nærmiljøet. Få kunnskap om kvifor vi er alle saman like viktige bidragsytarar i samfunnet.
- Få innblikk i kva ulike yrkesgrupper gjer. Kjenner vi nokre yrkesgrupper?. Mitt eige nærmiljø
- La barna fortelje om kvar dei bur, korleis det er der og kva som er viktig for dei. Barna skal oppleve at dei har ei viktig stemme; dei er ein del av ein større samanheng og deira heimstad og deira barnehage er ein viktig del av dette.

Etikk, religion og filosofi

Dette fagområdet er det som stiller størst krav til personalet som førebilete. Barna vil alltid spegle seg sjølv i våre auge. Dei vaksne legg dermed «lista» for omgangstone, respektfull adferd og omsyn til ulikskap i høve til religion, tradisjon og familiebakgrunn.

1-2 år

Gi barna gode opplevingar i samband med jul-og påsketradisjonar. Tufta på kristne og humanistiske tradisjonar.

- Delta på korte samlingar og lære enkle songar. Lære å omgås andre barn på ein positiv måte
- Erfare enkle omgrep «hjelp» og «vere god med». I tillegg til å erfare fordelene med å dele på ulike leikar.

3-4 år

Lage reglar for samspel med barna

- Snakke om korleis vi er med kvarandre; Rollespel (case) av personale for å illustrere. Filosofere
- Lage tankekart over ulike tema saman med barna. Eks: snø: kald, kvit, ake. Respekt for ulike religionar og samfunn
- Høyre historier (film, litteratur, munnleg overføring) frå andre stadar.
- Delta i barnehagegudsteneste før jul.

5-6 år

Skal få rom til samtalar med ein vaksen ang ting som opptar dei

- I det daglege (rom for tid er sentralt). Medansvarleg for at ein sjølv og andre barn har ein fin barnehagedag.
- Ta del i å etablere enkle reglar for korleis vi skal vere med kvarandre.
- Motvirke mobbing og trakasering (via relasjonsbygging og sosial kompetanse. Utvikle forståing for ulike tradisjonar og levestett
- Å få kunnskap om barna dei går i barnehagen saman med, i tillegg til barn i andre land. Eks: tema tilrettelagd gjennom Solsikkeaksjonen. Likestilling
- Oppleve at det vert tatt like mykje omsyn til gutar og jenter

Tal, rom og form

1-2 år

Barna skal få erfaring med ulike rom; små og store.

- Lage egne rom av tepper, stoler, pappesker. Erfare at dei må gjere seg liten for å komme inn i, eller at rommet er så stort at dei kan strekkje seg så lang dei er. Leike med ulike former
- Begynnande omgrep – sortere og samanlikne. Bruke innpasningsspel/puslespel. Erfare ulike omgrep som
- Tung, lett, liten og stoor(!)

3-4 år

Gjere seg erfaring med å telle

- Eks; Telle til fire før vi begynner å synge
- Bli kjend med tellebøker
- Kjenne igjen sitt eige tal (alder) og formen på det. Gjere seg kjend med enkle omgrep som
- Midt i rommet, under bordet, opp i kassa. Dei vaksne skal vere bevisst språkbruken i leik og aktivitet saman med barna. Samanlikne ulike storleikar
- Ute i naturen skal dei kunne gjere seg erfaringar med store steinar og små steinar. Samanlikne med t.d. ei lett fuglefjør.

5-6 år

Måling

- Barna skal få vere med på kjøkkenet å gjere seg kjent med ulike målereiskapar i samband med matlaging. Dei skal og erfare at det går an å måle lengde ved hjelp av ulike kroppsdelar (armar, bein eller heile seg). Kreativitet
- Gi barna idear og erfaring med design ved å utforske, oppdage og skape ulike former og mønster. Bli kjent med ulike former både i naturen og i barnehagen:
- Sirkel, trekant og firkant. Gjere seg kjent med dei inne og leite dei opp i naturen eller lage av naturmateriale. Logisk tenking
- La barna få tid til å ressonere og sjå matematiske samanhengar. Støtte dei i bruken av matematiske omgrep og la dei erfare nye typar spel, teljemateriale og klossar i denne prosessen. Kjenne til tal som er større enn talet 9.

Overgang barnehage – skule

I Øygarden kommune er det utarbeida ein plan for kva innhald og rutiner som skal vere på plass for at skulestartarane skal få størst mogleg utbytte og samanheng mellom barnehage og skule. Den kan tilpassast lokalt til kvar barnehage / skule. Her er vår årsoversikt for samarbeid med skulen.

- **August:**
Barnehagen besøker skulen, første skuledag. Då tar vi med flagg og ønsker skulestartarane våre lykke til
- **September:**
Ordinære foreldremøtesaker i tillegg til orientering om samarbeidet med skulen
- **Oktober / November:**
Foreldresamtale; Ordinær foreldresamtale + info ang opplegg rundt overgang barnehage – skule. Besøk av 1 klasse: Skulestartarane førebur seg til besøk av 1 klasse; Spørsmål dei lurer på frå skulen, treffe igjen gode vener, 1 klassingane fortel frå skulen, eit enkelt måltid, leik og aktivitet.
- **(Mars), April, Mai:**
Då avtaler vi med skulen ein rulleringsplan for 4 klasse med besøk av 3-4 elevar frå ca etter påske og fram til sommarferien.. Målet er å bygge relasjonar mellom skulestartarane og 4 klasse som blir deira faddarar ved skulestart om hausten. Besøket varer ca 1,5 timar og barna er i leik, aktivitet, samtale ute og inne. Når dei kjem samlast vi og har ei presentasjonsrunde.

Overgangssamtale med skulen; Det vert først avvikla ein foreldresamtale med fastsatte tema frå ein fellesmal for alle barnehagane i Øygarden. Den blir gjennomgått og det er til slutt foreldra som bestemmer og signerer på om den aktuelle informasjonen skal overførast til skulen. Ein evt overføringsamtale blir holdt i etterkant. Temaene er:

- Trivsel
- Omsorg, leik og læring
- Praktisk dugleik, sjølvstende
- Kommunikasjon, språk og tekst
- Antal, rom og form
- Kropp og rørsle
- Kultur og kreativitet

Vidare blir det ein utvida samtale viss barnet har særlege behov eller er minoritetsspråkleg. Ellers er det og skjema som foreldre kan fylle ut saman med sitt barn:

- Dette likar eg aller best å gjere i barnehagen
- Dette likar eg aller best å gjere heime
- Dette vil eg at skulen skal vite om meg
- Dette tenkjer eg om å begynne på skulen
- Dette lurer eg på før eg byrjar på skulen
- Evt andre ting

- **Juni:**

Førskulebarna i skulekrinsen vert invitert med på ein liten dagstur i nørmiljøet. Det er 4 klasse som inviterer. Dette er etter skulen sitt initiativ, og nokre år sidan sist. Ventar på invitasjon

For å drive ein god barnehage er vi avhengig av eit godt samarbeid, både avdelingsvis og på tvers av avdelingane. I tillegg til eksterne samarbeidspartnarar. Formelt har vi desse møteforaene.

Avdelingsmøter:

Det er satt av ein time i veka til avdelingsmøte der personalet har sitt interne samarbeidsfora. Her kan innhaldet vere:

- Planlegging av den neste veka, eller næraste månaden
- Koordinering og deligering av oppgåver
- Samtale rundt ulike problemstillingar (einskildbarn eller barn i gruppe)
- Praktiske ting
- Informasjon

Pedagogisk leiarmøte:

- Diverse informasjon frå styrar
- Koordinering av felles aktivitetar
- Utveksling av erfaring og vidare planar
- Fagleg utvikling av barnehagen
- Økonomi / innkjøp (prioriteringar)
- Aktuelle problemstillingar

Personalmøter:

- Felles informasjon
- Fagleg utvikling av barnehagen
- Praktisk tilrettelegging
- Aktuelle problemstillingar
- Personalpolitikk
- HMS
- Kan og bli brukt til diverse aktuelle kurs av eksterne kurshaldarar.

Planleggingsdagar:

- Ca 1-2 planleggingsdagar vert nytta til eksterne kurs / vidareutvikling

I foreldreråd blir det valt foreldrerepresentantar til samarbeidsutvalet i barnehagen. Samarbeidsutvalet er med og godkjenner årsplan og vedtar evt endringar i barnehagen; Økonomisk eller organisatorisk.

Kvart andre år har vi ei større brukarundersøking der barnehagen i etterkant skal velge seg ut eit utviklingsområde for å imøtekomme resultatet. Inneverande år vil denne finne stad i november, og det er udir som står for innhaldet.

Andre eksterne samarbeidspartnarar:

- PPT
- Helsestasjon
- Barneverntenesta
- Andre barnehagar (nokre gongar i høve til prosjekt og kurs)

- Skule (m.a. i samband med overgangen barnehage – skule)

Vurderingsarbeid og brukarmedverknad

«Systematisk vurderingsarbeid legg grunnlaget for barnehagen som lærande organisasjon. Barnehagen ber på tradisjonar, samansett kompetanse, «inforståttheit» og taus kunnskap som er viktig å setje ord på og reflektere over når ein skal leggje grunnlaget for den vidare kvalitetsutviklinga». Rammeplanen 4.3 side 56

Barnehagen skal gjennomføre vurderingsarbeid på eit konkret område kvart år, der både foreldre, barn og personale skal delta. I år er det barnet sin trivsel og sosial kompetanse vi skal ha som tema for vurdering.

I år kom forslag om vurderingsområde frå foreldrerepr

Kva	Kven	Kor tid
Matglede	Barn, foreldre og personale	På personalmøter, i foreldresamtale og i barnesamtale med barna. Våren 2024

Fleirkulturelt arbeid

«Barnehagen skal være et miljø hvor ulike individer og ulike kulturelle ytringer møtes i respekt for det som er forskjellig. Å belyse ulikhetene og det som er felles kan gi grunnlag for forståelse og innsikt». (Kunnskapsdepartementet 2006a:18).

Det er ulike nasjonalitetar representert i barnehagen. Hovudmålet er at barna skal møtast med respekt og ved hjelp av bevisst arbeid integrerast på ein god måte. I arbeidet med integrering erfarer vi at det er ein gjensidig nytteverdi; Mangel på felles språk er i utgangspunktet ei stor utfordring. Men ved å gjere dette til eit fellesprosjekt der metodikken (t.d. bilete, ordlister, tegn til tale), erfarer vi at alle barna blir nysgjerrig og opplever gjensidig interesse og meistring i prosessen med å gjere seg forstått. Å oppleve kjensla av fellesskap sjølv om det verbale språket ikkje er felles, er ei god kjensle.

I den grad foreldra ønsker det, synleggjer vi dei ulike kulturane i barnehagen.

FN dagen er sentral i år i høve til temaarbeid vi aktualiserer i samband med denne dagen; Kunnskap om andre kulturar; Likt og ulikt i høve til korleis vi har det. Ulik mat, ulike smakar. Tema / samtaler, vennskap / kunnskap på tvers av landegrensar. Barnekonvensjonen.

Planlegging og dokumentasjon

God planlegging kan bidra til gjennomtenkt og fornuftig bruk av dei menneskelege og materielle ressursane i barnehagen, nærmiljøet og naturområda. Rammeplanen s 53.

Barnehagen har formelle møteplassar for planlegging; avdelingsmøter, personalmøter og planleggingsdagar. I tillegg har barnehagelærar og pedagogisk leiar ca fire timar i veka til planlegging og etterarbeid av innhald og metode for direkte arbeid med barna. Her inngår og planlegging og etterarbeid av samarbeid med foreldre og eksterne samarbeidspartar.

Kunnskap om arbeidet til personalet og verksemda til barna i barnehagen er viktig som grunnlag for utviklinga i barnehagen. Dokumentasjon kan vere eit middel for å få fram ulike oppfatningar og opne for ein kritisk og reflekterande praksis. Rammeplanen s 55.

Det er ulike måtar å dokumentere det pedagogiske arbeidet i barnehagen, det er og ulike grunnar til at vi jobbar med dokumentasjon;

Korleis dokumentasjon:

- Dagleg kontakt og muntleg formidling til foreldre
- Dagens innhald (tekst) og bilete. Ikkje alltid kvar dag, men foreldra skal oppleve at dei får eit reelt innblikk i arnehagekvardagen
- Ei oppsummering og refleksjon frå forige månad på kvar månadsplan.
- Barna har kvar sin perm gjennom barnehagetida som dokumenterer i tekst og bilete noko av dei erfaringane dei har gjort seg.
- Referat frå personalmøter og planleggingsdagar.
- Systematiske observasjonar ved behov.
- I foreldresamtalar

Kosthald

Barna får servert lunsj kvar dag. Fire dagar i veka er det smørelunsj og ein dag er det varm lunsj. Vi velger å kalle dagen med varm mat for matlagingsdag. Målet vårt er at barna skal kunne delta meir; Fokuset vårt vil då vere meir på prosessen enn resultatet. Nokre gongar blir det rundstykker, andre gongar gjerne lapskaus eller varmfiskekaker med tilbehør.

I tillegg får dei frukt og grønnsaker kvar dag. Melk og vatn til drikke. Barnehagen følgjer staten sine retningslinjer for sunt kosthald. Mat utover dette har barna med seg i eigen matboks (frukost og ettermiddagsmat).

I den nye rammeplanen som kom i august 2017, legg fagområdet kropp, bevegelse, mat og helse større vekt på barna si deltaking i tilbereding av måltid og kunnskap om kor maten kjem i frå. Barna har ofte tidlegare også tatt del i førebuing til måltid; Både å fasilitere til den daglege smørelunjen, men også vere med å førebu eit varmt måltid. Tema som hygiene og kva ulik mat gjer med kroppen vår vil og vere tema; Kva kan vi ete kvar dag, og kva kan vi ete av og til.

Barnehagen vil mulig og dette året delta samtidig med Ulveset skule; Helsefremjande barnehagar og skular. Skulen har allereie litt erfaring (og ein litt anna kvardag. Men saman med Leirstaden bhg og Foldnes skule i tillegg til helsestasjon vil fokus vere «smart mat» og «smarte matbokser». Også her vil ein litt vekk frå omgrepa sunt og usunt / rett og galt. Vi er mange kulturar med ulike tradisjonar og vanar. Vi må vere smarte i vala og tilby barna mat som ber dei gjennom dagen.

HMS

Barnehagen har verneombod; Det vert gitt opplæring i diverse tema som kommunen arrangerer. Verneombod er og den som har eit ekstra auge på sikring av barn og personale både ute og inne. Dette vert rapportert til styrar som vurderer evt tiltak.

Vaktmester går jamnlege sjekkrunder på bygg og leikeplass. Resultatet blir rapportert til styrar og eigedomsavd. Eventuelle avvik vert umiddelbart utbedra, eller seinast før neste sjekkrunde, avhengig av kva type avvik.

Det vert gjennomført brukarundersøking kvart andre år. Resultatet vert presentert på personalmøte, i foreldremøte og i samarbeidsutvalet. På dei områda vi har forbettringspotensiale vert det i samarbeid med su lagt ein plan for kva barnehagen skal / kan gjere for å imøtekomme resultatet. Barnehagen er godkjend av helsevernetaten. Det vert i tillegg gjennomført interkommunalt tilsyn kvart tredje år.

Barnehagen har førstehjelpskurs annakvart år. Neste er våren 2023
Vi gjennomgår rutinemessig planar for sikring av barn og handtering av ulike hendingar som kan skje; Risikoanalyse. Det er innarbeida gode rutiner for avvikshandtering

Barnehagen har meldeplikt til barnevernet, dersom vi har ei bekymring kring barnet.

